

Hold og opdræt af trappesnog

Af Jan Grathwohl
jan@grathwohl.dk
www.amphibia-reptilia.com

Foto af Jan Grathwohl

Indledning

Man behøver ikke søge i tropiske egne eller på andre kontinenter for at finde spændende terrariedyr. Her i Europa har vi også vores del af spændende og velegnede terrariedyr – dette gælder såvel for padder, som øgler, skildpadder og ikke mindst slangerne. Blandt slangerne finder vi nogle af de mest oplagte arter, blandt rottesnogene. De europæiske rottesnoge blev tidligere alle regnet for at være en del af slægten *Elaphe*. Men efter morfologiske og genetiske studier (Helfenberger, 2001, Utiger et al, 2002) viste det sig at slægten enten skulle udvides og dermed inkludere velkendte slægter som *Arizona*, *Coronella*, *Lampropeltis*, *Pituophis* med flere, for at give mening, da disse slægter er tæt beslægtede med enkelte grene indenfor *Elaphe*, men ikke med andre. Eller man kunne vælge at splitte denne gruppe af sammenbragte arter, i flere selvstændige mindre slægter, som bedre ville give et billede af deres indbyrdes slægtskab til hinanden. De europæiske rottesnoge blev derfor splittet i flere selvstændige slægter – en af disse er slægten *Rhinechis*, som kun består af arten *scalaris* – hvilket er den art vi på dansk kalder trappesnog. Helfenberger (2001) mener at denne slægt bedst bør sammenlignes

med pilsnogene i slægterne *Coluber* og *Hierophis*, da disse formentligt er tættere beslægtet med trappesnogen end de tidligere *Elaphe* arter den var grupperet med.

Beskrivelse

Trappesnogen er en kraftig og robust snog. Den bliver sjældent mere end 130 cm, men der kendes til eksemplarer der er blevet helt op til 160 cm. Den hører derfor til i gruppen af mellemstore snoge. Hovedet ser set ovenfra, trekantet ud, og minder på den vis meget lidt om de øvrige rottesnoge, også her adskiller den sig og minder mere om pilsnogene. Grundfarven på voksne eksemplarer varierer i gullige til rødbrune nuancer, men er typisk gulbrun. Ned langs ryggen løber to sorte længdestriber, der kendes dog også eksemplarer hvor der ses yderligere to mindre tydelige linjer langs siderne. Nogle eksemplarer beholder også store dele af ungdyrsfarvetegningen. Trappesnogen har fået sit navn netop efter sin ungdyrsfarve. Den består af en grundfarve der kan være forskellige grålige toner over gul til beige. Ned langs ryggen løber ligeledes to sorte længdestriber og hen over ryggen er disse forbundet med tydelige tværbånd, dette mønster ned langs ryggen kan måske godt ligne en typisk trappetige og deraf navnet trappesnog. Ned langs siderne har ungerne tydelige pletter og hovedet har en del mønster af sorte bjælker og pletter. Alle disse mønstre, udover de to længdestriber blegner under udviklingen og de fleste ender med at se ud som beskrevet for de voksne. Hunnerne er typiske større og kraftigere end hannerne (Kreiner, 2007).

Fig.1. Et flot voksen eksemplar af trappesnogen

Udbredelse

Trappesnogen er primært udbredt på den iberiske halvø, hvor den findes spredt udover hele Portugal og det meste af Spanien – kun undtaget den nordlige kyststribe, samt højderne i Pyrenæerne. Den er også kendt fra det sydøstligste Frankrig og der findes et enkelt fund fra det nordvestligste hjørne af Italien. Den er derudover at finde på Minorca, men formentligt er denne population ikke naturlig. Arten er meget almindelig i det sydlige Spanien og regnes her flere steder som værende den mest almindelige slangeart (Schulz, 1994, Kreiner, 2007). Snogen er solelskende og findes primært på soleksponerede habitater med sparsom bevoksning og primært i lavtliggende egne. Yndede habitater er skrænter med spredte klipper, buskbevoksede vejsider, åbne fordybninger i landskabet og plantager, ruiner, kork-eg skove men også vinmarker og andre menneskeskabte habitater udnyttes (Kreiner, 2007)

Levevis

Denne bundlevende snog er som udgangspunkt dagaktiv – men når varmen rigtig tager til i sommerhalvåret skifter den aktivitetsperiode og bliver mere skumrings og nataktiv. I foråret er den dog udpræget dagaktiv. I sin levevis minder den på mange måder mere om pilsnogene (*Coluber* gruppen) end rottesnogene (*Elaphe*-Gruppen), hvilket igen peger på det tættere slægtskab. Trappesnogen bevæger sig hurtigt, hvæser og hugger uden varsel hvis de bliver taget op – dette gør sig også gældende i terrariehold – selvom nogle dyr her bliver mere rolige. Jeg er aldrig selv blevet bidt, fordi jeg har haft respekt for dem, men efter sigende skulle de bide temmelig kraftigt i forhold til andre snoge. De kan ligesom mange andre snoge også tømme analkirtlerne hvis de føler sig truet (Kreiner, 2004)

I naturen spiser trappesnogene primært gnavere, men de klatrer også gerne op og tømmer fuglereder i buske og træer. Arten er aktivt jagende og kvæler som oftest sit bytte, den kan dog også affive byttedyret ved at presse det mod bundlaget eller sten eller andet. Ungerne spiser primært babygnavere men kan også lejlighedsvis spise insekter eller øgler – gnavere er dog primær føde. Byttedyrene jages aktivt – igen ligesom vi kender det fra pilsnogene (Kreiner, 2004)

Parringsæsonen finder sted fra april til juni. Hannerne er meget ivrige for at parre sig med hunnerne og kan virke temmelig voldsomme i deres adfærd. Hvis hunnen finder sig i dette vil dyrene typisk søge skjul og parre sig i op til en time. Efter i gennemsnit 25 dage lægger hunnen sit kuld. Kuld størrelsen varierer typisk fra 5 til 10 æg, men rekordkuld på op til 22 æg er kendt. De 24-30 cm lange unger klækker normalt efter ca. 60 dage (Kreiner, 2004)

Hold og opdræt i terrarium

I foråret 2006, var jeg så heldig, at overtage en trio, bestående af to hanner og én hun, fra Claus Ilsøe. Han havde anskaffet sig dem som unger og fodret dem op til kønsmodne, og nu passede de ikke længere ind i hans samling, men heldigvis ind i min. Dyrene blev sat sammen i et terrarium på 100 x 50 x 50, som var sparsomt indrettet, på samme måde, som de fleste af mine snogeterrarier på daværende tidspunkt var indrettet. Det vil sige med et bundlag bestående af spåner, et stort stykke korkbark som tørt skjul, en god vandskål og en varmelampe (jeg bruger typisk 25-40 watt spots afhængig af den ønskede temperatur og størrelsen af terrariet). Derudover var der i terrariet en stor flad mørk bølge, der var godt fyldt med fugtig Vermiculite – og hvori der i toppen var lavet et stort rundt hul som indgang.

Denne type bokse bruger jeg stort set altid i mine snogeterrarier, da det er min observation at de ynder disse fugtige skjul, såvel under hamskifte, som på øvrige tider af året – f.eks. i forbindelse med æglægning. Vermiculiten er dog ikke umiddelbart optimal, da den har det med at klistre fast til dyrene, så i dag bruger jeg mest sphagnum-mos i stedet.

Terrariet var belyst ved hjælp af et lysstofrør og varmen kom fra en 25 watt spot. Denne gav en god lokal varmeplads, da den hang lige over et barkestykke. Derved kunne dyrene ligge fremme og få varme eller ligge under barken.

Fordelen ved at have en varmespot over et punkt i den ene ende af terrariet, er at der derved skabes en naturlig forskel mellem den varme del af terrariet og den mere kølige del.

Da jeg fik dyrene var de lige kommet fra dvale, og der var derfor lagt op til parringsaktivitet. Hunnen lagde første år seks fine store æg.

Fig.2. Den voksne hun under æglægningen.

Fig.3.En ny trappesnog ser verdenen for første gang

Fig.4. Allerede som nyklækket tager trappesnogen nyfødte museunger. Her ses en lidt ældre unge igang med at tage en museunge

Disse blev lagt i rugemaskinen ved konstant 28 °C og derved opnåede jeg 100 % klækning. Alle ungerne åd selvstændigt nyfødte museunger og var hurtigt salgssklar. Jeg holdt ungerne enkeltvis i flødebollekasser med kokoshumus som bundlag, et lille fugtigt skjul i stil med det forældrene har og en vandskål med frisk vand. Hele herligheden sat delvist på et varmekabel, så der blev en temperaturgradient i boksen svingende fra 25-30 grader, afhængig af hvor dyret befandt sig.

I november plejer jeg senest at lægge mine dyr i dvale og det gjorde jeg også med mine trappesnoge. De fik lov at ligge i dvale ved 10-12 grader i 3 måneder og blev derefter langsomt kørt op i temperatur igen. Efter endt dvale valgte jeg at holde dyrene enkeltvis i rack-system. Det er måske knap så køn en måde at holde dyr på, men da jeg på daværende tidspunkt havde mange snoge, skulle den daglige pasning effektiviseres. Dette er efter min erfaring nemmest når dyrene går enkeltvis. Hver dyr havde en box på ca. 60 x 40 cm i bundmål og blot 18 cm i højden. Boxene var indrettet spåner som bundlag, et fugtigt skjul som tidligere beskrevet, et barkstykke som tørt skjul og en vandskål. Boxene stod halvt på en varmemåtte og fik derfor den fornødne temperaturgradient ønsket. Der var dog en ulempe ved denne måde for hold af trappesnoge. Da trappesnogene som nævnt ovenfor under levevis er MEGET hurtige og aggressive kunne det til tider være ganske interessant at trække en box ud af reolen. Derfor havde jeg som udgangspunkt låg på deres boxe, så jeg kunne vurdere situationen INDEN jeg åbnede ned til dyrene – og ofte valgte jeg at have arbejdshandsker på, da jeg netop var advaret om at de bed hårdt. Hvis jeg skulle holde arten igen ville jeg nok i stedet vælge at holde dem enkeltvis i terrarier – så får man også mere glæde af deres daglige aktivitet.

Dyrene blev fodret hver 7-14 dag med voksne mus eller rotter i passende størrelse. Denne art er meget tændt under fodring, så her gælder det også om at få pølserne væk. Denne fodertændthed er derudover endnu en grund til at holde dyrene adskilt, da man derved undgår at de kaster sig over samme bytte. Derudover er det min erfaring at hannerne generelt spiser bedre når de går i et andet bur end hunnen, dette gælder for øvrigt også ved stort set alle andre snoge jeg har holdt gennem årene.

Et generelt trick efter dvale, som jeg også benyttede ved denne art, er at fodre hunnerne lidt kraftigere, dette gør at de hurtigere går i hamskifte. En sådan frisk ham efter dvale, der lægges ind til hannerne gør dem helt tændte til den forestående parring, og der går derfor sjældent lang tid, efter at de er blevet introduceret til hunnen før de er i gang med parring. Generelt når jeg som her, har flere hanner til en hun, lader jeg dem på skift komme ind til hunnen af et par

dages varighed. Derved sikre jeg mig at der er størst mulig chance for parring. Af samme grund kan jeg godt lide at have flere hanner klar til parring, og jeg tror at mange gør en stor fejl ved ensidigt at fokusere på at have flere hunner fremfor hanner – det er jo ualmindelig surt at have 2-3 avlsklar hunner, men kun en han som ikke dur til noget. Efter en periode på typisk 14 dage hvor hannerne på skifte har været hos hunnen flytter jeg dem – så hun får fred og ro til at være gravid. Når graviditeten nærmer sig sin ende er hunnen tydeligt uformelig og spiser sjældnere. Hunnen lagde i 2007 ligeledes 6 æg, som ligeledes gav 6 fine unger.

Da jeg i 2007 fik mit andet barn, valgte jeg at skille mig af med en stor del af mine snoge og heriblandt disse fantastiske snoge – En del af ungerne blev solgt i udlandet, men enkelte af dem fandt også nye hjem her i landet, om nogle af disse stadig er i live ved jeg ikke desværre, men jeg ved at der i hvert fald er stadig er folk der arbejder med denne art, såvel i Danmark som i Tyskland, så det burde være muligt at få fat på arten, hvis du har fået blod på tanden og tør binde an med en interessant snog med temperament (og som tilmed endda ikke er furetandet, hvilket jo da kun er et plus som jeg ser det).

English Summary

The author tells about his experience in keeping and breeding *Rhinechis scalaris*. He hatched a total of 6 snakes from a clutch of 6 eggs at a temperature of 28 degree celcius. The hatchlings were fed small mice, and were eating with no problems right away. The adult animals were hibernated at 10-12 degree celcius for a 3 months periode, and mating occurred shortly after hibanation

Litteratur

- Helfenberger, N. 2001. Phylogenetic relationships of Old World Ratsnakes Based on Visceral Organ Topography, Osteology, and Allozyme Variation. Russ. J. Herpetol., 8 (suppl.): 1-62.
- Kreiner, G. 2007. The Snakes of Europe. Edition Chimaira, 317 pp.
- Schulz, K.-D. 1994. Eine Monographie der Schlangengattung *Elaphe* Fitzinger. Bushmaster Publ., 460 pp.
- Utiger, U., N. Helfenberger, B. Schätti, C. Schmidt, M. Ruf & V. Ziswiler. 2002. Molecular Systematics and Phylogeny of Old and New World Ratsnakes, *Elaphe* auct., and Related Genera (Reptilia, Squamata, Colubridae). Russ. J. Herpetol., 9(2): 105-124.